

ปัจจัยคัดสรรในการทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จ. นครนายก

Selected Factors Predicting Desired Behavior Related to Smoking among Students in Srinakharinwirot University, Ongkharak, Nakhonnayok Province

นิพนธ์ฉบับ

Original Article

จันทิมา ฤกษ์เลื่อนฤทธิ^{1*}, ธนกร ภาสกรกุลชัย², วิลันดา ถนอมทรัพย์²,
จิรภัทร โพธิ์ภัก², จีราภา คงโหมด², รัตนา อินคง², ชุติกานต์
ธาดามา², สุชาดา ศิริกุล², ปัทมาภรณ์ พลศรีธา² และ อรไพลิน
ไชยวิเชียร²

¹ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* ติดต่อผู้เขียน: juntima@swu.ac.th

วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ 2556;8(1):12-18

Juntima Rerkluenrit^{1*}, Tanakorn Passakulchai², Wilanda Tanomsup²,
Jirapad Phokod², Jirapa Khongmod², Rattana Inkong², Chutikarn
Tadmard², Suchada Sirikul², Pattamaporn Polsrida² and Ornpairin
Chaiwichian²

¹ Department of Adult Nursing, Faculty of Nursing, Srinakharinwirot University, Thailand

² Nursing students, Faculty of Nursing, Srinakharinwirot University

* Corresponding author: juntima@swu.ac.th

Thai Pharmaceutical and Health Science Journal 2013;8(1): 12-18

บทคัดย่อ

Abstract

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และความสามารถของปัจจัยคัดสรรในการทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จังหวัดนครนายก **วิธีการศึกษา:** เป็นการศึกษาวิจัยบรรยายเชิงความสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 470 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล, 2) แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับบุหรี่, 3) แบบประเมินทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่, 4) แบบประเมินความเครียด และ 5) แบบสอบถามพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับ และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบ Enter **ผลการศึกษา:** ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ไม่เคยมีประวัติการสูบบุหรี่ ไม่มีเพื่อนสนิทหรือสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ พบว่าปัจจัยที่คัดสรรทุกตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุพบว่า ตัวแปรดังกล่าวสามารถรวมอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ได้ร้อยละ 55.0 โดยพบว่า ทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ได้มากที่สุด สรุป: ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการไม่สูบบุหรี่ของนิสิตให้มากขึ้น โดยเน้นส่งเสริมทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

คำสำคัญ: ปัจจัยคัดสรร, พฤติกรรมที่ต้องการ, สูบบุหรี่, นิสิต

Objective: To examine the relationship and power of the selected factors to mutually predict the desired behavior related to smoking or non-smoking among students in Srinakharinwirot University, Ongkharak, Nakhonnayok province. **Method:** The descriptive correlational study with multi-stage random sampling was used to recruit a sample of 470 full time students in Srinakharinwirot University, Ongkharak, Nakhonnayok province. Five questionnaires including 1) the Personnel Data Questionnaire, 2) the Knowledge on Cigarette Questionnaire, 3) the Attitude towards Cigarette Questionnaire, 4) the Stress Questionnaire, and 5) the Smoking or Non-Smoking Behavior Questionnaire were used for data collection. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's product moment correlation coefficient, Eta coefficient, and multiple regressions with the Enter method. **Results:** Most participants were female and had never been smokers. Most of their close friends or family members had never involved with cigarettes. All selected factors were significantly associated with the desired behavior related to smoking. All study variables could jointly explain the percentage of 55.0 of variance in the desired behavior related to smoking or non-smoking. Negative attitude towards cigarette was the strongest predictor of non-smoking. **Conclusion:** Findings suggest that developing intervention to encourage non-smoking for students could be done by focusing on the negative attitude towards cigarette.

Keywords: selected factors, desired behavior, smoking, students

บทนำ

ปัจจุบันการสูบบุหรี่เป็นปัญหาสาธารณสุขระดับโลก เป็นสาเหตุสำคัญอันดับสองของการเสียชีวิตทั่วโลก¹ มีการศึกษาพบว่า มีจำนวนผู้ที่สูบบุหรี่ทั่วโลกปีละ 1,100 ล้านคน โดยกว่าครึ่งหนึ่งของผู้สูบบุหรี่ทั้งหมดอยู่ในเอเชีย โดยในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ปีละประมาณ 5 ล้านคน ในจำนวนนี้ประมาณครึ่งหนึ่งอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา และมีการคาดการณ์กันว่าในอีก 25 ปีข้างหน้า จำนวนผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่จะเพิ่มขึ้นถึงประมาณปีละ 10 ล้านคนหรือนาทีละ 20 คน²

สำหรับประเทศไทยพบว่า ในประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป มีผู้ที่สูบบุหรี่จำนวน 12.0 ล้านคนหรือร้อยละ 25.5 ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน 10.6 ล้านคน หรือร้อยละ 22.5 และสูบนาน ๆ ครั้ง คือ สูบไม่สม่ำเสมอหรือกำหนดระยะเวลาแน่นอนไม่ได้จำนวน 1.4 ล้านคน หรือร้อยละ 3.0 โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการร้อยละของผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำสูงกว่าทุกภาค นอกจากนี้ แม้ว่าเพศชายมีอัตราการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิงประมาณ 19 เท่า แต่มีรายงานระบุว่า ในปี พ.ศ. 2550 เพศหญิงมี

อัตราการสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น จากร้อยละ 1.94 เป็นร้อยละ 2.01 โดยเฉลี่ยผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นประมาณ 15,000 คนต่อปี ในจำนวนนี้เป็นวัยรุ่นหญิงถึงร้อยละ 3.8 อย่างไรก็ตาม ประชากรอายุ 15-24 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมากทั้งชายและหญิง โดยในปี พ.ศ. 2542 พบว่า ประชากรในช่วงอายุดังกล่าวสูบบุหรี่เป็นประจำร้อยละ 12.3 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.5 ในปี พ.ศ. 2544 นอกจากนี้ มีการศึกษาระบุว่า อัตราการสูบบุหรี่แปรผกผันกับระดับการศึกษา โดยพบว่า ผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำเป็นผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าหรือไม่เคยได้รับการศึกษาเลย และอาชีพที่มีผู้สูบบุหรี่มากที่สุดคือ อาชีพด้านการเกษตร³⁻⁵

จากการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมที่แพร่หลายไปทั่วทุกกลุ่มคน ตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยสูงอายุ โดยพบว่ากลุ่มคนที่มีความเชื่อด้านลบเกี่ยวกับบุหรี่มีอัตราการสูบบุหรี่น้อยกว่าคนที่มีความเชื่อด้านบวก นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมักมีการสูบบุหรี่น้อยกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดี นอกจากนี้ ผู้ที่มีการศึกษาน้อยและออกจากโรงเรียนเร็วมีแนวโน้มของการสูบบุหรี่สูงกว่าผู้ที่ยังคงอยู่ในระบบการศึกษา โดยพบว่าสาเหตุสำคัญของการสูบบุหรี่ คือ บิดามารดาให้เวลาในการพูดคุยหรืออยู่กับบุตรหลานน้อย หรือการมีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่หรือสนับสนุนให้สูบบุหรี่ ซึ่งนอกจากสมาชิกในครอบครัวแล้ว บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่โดยเฉพาะการเริ่มสูบบุหรี่ในช่วงวัยรุ่นมากที่สุด คือเพื่อนสนิท ประกอบกับการอยากลองอยากเลียนแบบ ยังส่งเสริมให้เกิดการสูบบุหรี่มากขึ้น

มีการศึกษาพบว่า คนไทยมีค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อบุหรี่ 12 บาทต่อวันต่อคน และเมื่อนำมาคิดค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อบุหรี่ทั้งประเทศพบว่าสูงเกือบวันละ 131 ล้านบาท ซึ่งค่าใช้จ่ายเพื่อบุหรี่นี้สามารถซื้อข้าวได้ 12,422 ตันต่อวัน เพียงพอสำหรับเลี้ยงคนจำนวน 24.4 ล้านคน⁶ ดังนั้นการสูบบุหรี่จึงเป็นเรื่องที่ต้องป้องกันและแก้ไข นอกจากนี้ ในบุหรี่มีสารที่เป็นอันตรายเช่น นิโคติน คาร์บอนมอนอกไซด์ และแอมโมเนีย อันตรายจากการสูบบุหรี่จะส่งผลไม่เฉพาะตัวผู้สูบเท่านั้น แต่ควันบุหรี่ที่กระจายไปในอากาศ ยังส่งผลให้เกิดพิษภัยให้กับคนรอบข้างได้เช่นเดียวกัน และพิษภัยของบุหรี่ก่อให้เกิดการสูญเสียแก่สังคมเกินกว่าจะประมาณค่าได้ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า มีประชากรไทยเสียชีวิตอันเนื่องจากการสูบบุหรี่ปีละ 52,000 คน หรือวันละ 142 คน หรือชั่วโมงละ 6 คน

การสูบบุหรี่นอกจากจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของตัวผู้สูบบุหรี่เองและบุคคลรอบข้างแล้ว การสูบบุหรี่ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศอีกด้วย เนื่องจากรัฐต้องสูญเสียงบประมาณในแต่ละปีเป็นจำนวนมากในการรักษาบุคคลที่มีอาการเจ็บป่วยอันเป็นสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่หรือการได้รับสารจากควันบุหรี่³⁻⁵ จึงมีความจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมืออย่างจริงจังในการรณรงค์ให้สูศึกษาและประชาสัมพันธ์ในเรื่องโทษ พิษ ภัยและการลด ละ เลิกบุหรี่ให้แก่

ประชาชนให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ของประชากร

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรสุขภาพมีหน้าที่ส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพของประชากร จึงตระหนักถึงการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ทักษะ ทักษะคิด พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น โดยเริ่มจากสังคมของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้จะจบเป็นบัณฑิตและเป็นกำลังที่สำคัญ เป็นอนาคตของประเทศต่อไป ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะการอยู่อาศัย การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท ความเครียด ทักษะคิดด้านลบต่อการสูบบุหรี่ และความรู้เรื่องบุหรี่ กับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ รวมถึงศึกษาอำนาจการทำนายของปัจจัยคัดสรร ในการร่วมทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมกาไม่สูบบุหรี่ รวมถึงการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยบรรยายเชิงความสัมพันธ์ (descriptive correlational research) โดยกลุ่มประชากร คือ นิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จ.นครนายก ในปีการศึกษา 2554 รวม 6,625 คน จำนวนตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่⁷ ที่ระดับ 0.05 ได้จำนวนตัวอย่างนิสิต 378 คน และเมื่อรวมกับข้อมูลที่อาจสูญหายอีกร้อยละ 25 จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 473 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยคิดตามสัดส่วนของจำนวนนิสิตระดับปริญญาตรีของแต่ละคณะ/สำนัก/ วิทยาลัย ที่ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จำนวน 11 คณะ 2 สำนัก และ 1 วิทยาลัย จากนั้นคำนวณตามสัดส่วนของนิสิตในแต่ละชั้นปีของแต่ละคณะ/สำนัก/ วิทยาลัย โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นิสิตชั้นปีที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 จำนวน 290, 71, 43, 43, 15 และ 11 คน ตามลำดับ โดยเกณฑ์การคัดเลือกผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัยคือ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จ.นครนายก ในปีการศึกษา 2554 และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งตลอดการวิจัยผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมโครงการและขอพิจารณาด้านจริยธรรม โดยก่อนการดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยแจ้ง

วัตถุประสงค์การวิจัยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงนิสิตทุกคนที่สมัครใจเข้าร่วม ว่าสามารถยกเลิกการเข้าร่วมได้ตลอดเวลาโดยจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

เครื่องมือเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากงานวิจัยที่ผ่านมา⁸⁻¹¹ โดยประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล มีคำถามทั้งหมด 15 ข้อ มีลักษณะเลือกตอบและเติมข้อมูลตามความจริง 2) แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยี่มีคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ซึ่งลักษณะคำตอบเป็นแบบตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่ และมีเกณฑ์ตามช่วงคะแนนเฉลี่ยเป็น คือ 0 - 3, 4 - 6 และ 7 - 10 คะแนน หมายถึง นิสิตมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยี่ในระดับน้อย ปานกลาง และมากที่สุดตามลำดับ 3) แบบประเมินทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่มีคำถามทั้งหมด 17 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด จนถึง 4 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด คะแนนรวมมากหมายถึง ทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่อยู่ระดับสูง และมีเกณฑ์ตามช่วงคะแนนเฉลี่ย คือ ไม่เกิน 17 คะแนน, 18 - 34, 35 - 51, และตั้งแต่ 52 คะแนนขึ้นไป หมายถึง นิสิตมีทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่อยู่ระดับต่ำ ปานกลาง สูง และสูงมากตามลำดับ 4) แบบประเมินความเครียด มีคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด จนถึง 4 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด คะแนนรวมมากหมายถึง มีความเครียดมาก และมีเกณฑ์ตามช่วงคะแนนเฉลี่ย คือ 0 - 20, 21 - 40, 41 - 60, และ 61 คะแนนขึ้นไป หมายถึง นิสิตมีความเครียดน้อยหรือตามปกติ สูงกว่าปกติเล็กน้อย ปานกลาง และเครียดมากตามลำดับ และ 5) แบบสอบถามพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่หรือไม่สูบบุหรี่ยี่ มีข้อความถามเกี่ยวกับสิ่งจูงใจหรือสาเหตุของพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่หรือไม่สูบบุหรี่ยี่ จำนวน 13 ข้อ และข้อความถามเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่หรือไม่สูบบุหรี่ยี่เมื่อพบเห็นผู้สูบบุหรี่ยี่ จำนวน 6 ข้อ รวมคำถามทั้งหมด 19 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย จนถึง 4 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ โดยพฤติกรรมทางบวก ให้คะแนนเป็น 4, 3, 2, และ 1 คะแนนตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมทางลบ ให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, และ 4 คะแนนตามลำดับ คะแนนรวมมากหมายถึง มีการปฏิบัติพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ การไม่สูบบุหรี่ยี่เป็นประจำหรือไม่เคยสูบบุหรี่ยี่เลย โดยมีเกณฑ์ตามช่วงคะแนนเฉลี่ย คือ ไม่เกิน 19 คะแนน, 20 - 38, 39 - 57 และ 58 คะแนนขึ้นไป หมายถึง นิสิตมีพฤติกรรมพึงประสงค์อยู่ระดับต้องปรับปรุง ปานกลาง ดี และดีมาก ตามลำดับ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน แล้วทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

จากนั้นคำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยสูตร Kuder-Richardson Formula 20 สำหรับแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยี่ ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.65 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้¹² และใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)¹³ เพื่อประมาณความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่ ด้านความเครียด และด้านพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่หรือไม่สูบบุหรี่ยี่ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87, 0.91 และ 0.93 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ทางสถิติกำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีส่วนต่าง ๆ¹³ ดังนี้ 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่คัดสรร ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะการอยู่อาศัย การสูบบุหรี่ยี่ของคนในครอบครัว การสูบบุหรี่ยี่ของเพื่อนสนิท วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ 2) ข้อมูลคะแนนด้านความเครียด ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ยี่ ความรู้เรื่องบุหรี่ยี่ และพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่หรือไม่สูบบุหรี่ยี่ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean; M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation; SD) 3) ค่าความค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อีต้า (eta; η) ระหว่างตัวแปรคัดสรรบางตัวที่เป็นตัวแปรนามบัญญัติ ได้แก่ เพศ ลักษณะการอยู่อาศัย การสูบบุหรี่ยี่ของคนในครอบครัว และการสูบบุหรี่ยี่ของเพื่อนสนิท กับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่หรือไม่สูบบุหรี่ยี่ 4) ค่าความค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ระหว่างตัวแปรปัจจัยคัดสรร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเครียด ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ยี่ และความรู้เรื่องบุหรี่ยี่ กับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่หรือไม่สูบบุหรี่ยี่ เนื่องจากตัวแปรทั้งหมดนี้มีการกระจายแบบปกติ

และท้ายสุด 5) การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regressions) แบบ Enter ระหว่างปัจจัยทำนายทั้งหมด ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะการอยู่อาศัย การสูบบุหรี่ยี่ของคนในครอบครัว การสูบบุหรี่ยี่ของเพื่อนสนิท ความเครียด ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ยี่ และความรู้เรื่องบุหรี่ยี่ ต่อพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยี่หรือไม่สูบบุหรี่ยี่ โดยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น 4 ด้าน ได้แก่ 1) normality ใช้สถิติ Kolmogorov-Smirnov test พบว่าข้อมูลกระจายแบบปกติ (normal distribution) 2) linearity ตรวจสอบจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง 3) ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนคงที่ (homoscedasticity) ตรวจสอบโดย Spearman rank-correlation test และ 4) ความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (multicollinearity) ตรวจสอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์^{7,13} และไม่พบปัญหา multicollinearity หรือการละเมิดข้อตกลงเบื้องต้น (violation of assumption) ดังกล่าว

ผลการศึกษา

จากแบบสอบถามทั้งหมด 473 ฉบับ ได้รับคืนครบทั้งหมด แต่พบว่าที่สมบูรณ์มี 470 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.37 ซึ่งมากกว่าร้อยละ 65 ของแบบสอบถามทั้งหมด⁷ ผู้วิจัยจึงไม่เก็บข้อมูลเพิ่ม

ตารางที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ระดับความเครียด ทักษะคิด ด้านลบต่อการสูบบุหรี่ ความรู้เรื่องบุหรี่ และพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ	ช่วง	mean ± S.D.
เพศ				
ชาย	188	40.0		
หญิง	282	60.0		
เกรดเฉลี่ยสะสม	470			
≤ 1.99	6	1.3		
2.0-2.49	59	12.6		
2.5-2.99	117	24.9		
3.0-3.49	183	38.9		
≥ 3.5	105	22.3		
การสูบบุหรี่	470			
เคยสูบแต่เลิกแล้ว	9	1.9		
ปัจจุบันยังสูบ	79	16.8		
ไม่เคยสูบ	382	81.3		
ความถี่ในการสูบบุหรี่	79			
3 - 5 ครั้งต่อสัปดาห์	24	30.4		
ประจำทุกวัน	55	69.6		
สาเหตุที่เริ่มสูบบุหรี่	88			
เลียนแบบผู้อื่น	8	9.1		
มีเพื่อนชักชวน	23	26.1		
อยากทดลอง	27	30.7		
ความเครียด	30	34.1		
สาเหตุที่ทำให้ไม่สูบบุหรี่	391			
ไม่มีเพื่อนหรือคนในครอบครัวสูบ	14	3.6		
ห่วงใยสุขภาพตนเอง/กลัวแก่ก่อนวัย	93	23.8		
กลัวพ่อแม่เสียใจ	284	72.6		
ลักษณะการอยู่อาศัย	470			
อยู่คนเดียว	27	5.7		
เช่าหออยู่กับเพื่อน	161	34.3		
อยู่ร่วมกับบิดามารดา	282	60.0		
การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว	470			
สูบบุหรี่	138	29.4		
ไม่สูบบุหรี่	332	70.6		
การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท	470			
สูบบุหรี่	182	38.7		
ไม่สูบบุหรี่	288	61.3		
ระดับความเครียด	470		20 - 71	33.9 ± 9.4
ปกติ	20	4.2		
สูงกว่าปกติเล็กน้อย	349	74.3		
ปานกลาง	92	19.6		
มาก	9	1.9		
ทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรี่	470		22 - 68	56.3 ± 8.2
ระดับต่ำ	0	0		
ระดับปานกลาง	9	1.9		
ระดับสูง	112	23.8		
ระดับสูงมาก	349	74.3		
ความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่	470		2 - 9	5.6 ± 1.1
ระดับต่ำ	11	2.3		
ระดับปานกลาง	360	76.6		
ระดับสูง	99	21.1		
พฤติกรรมพึงประสงค์ต่อการสูบบุหรี่			19 - 57	48.6 ± 7.9
ควรปรับปรุง	2	.4		
ปานกลาง	72	15.3		
ดี	396	84.3		
ดีมาก	0	0		

พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.0) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี (ร้อยละ 38.9) ไม่เคยมีประวัติการสูบบุหรี่ (ร้อยละ 81.3) ไม่มีเพื่อนสนิทหรือสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ (ร้อยละ 61.3 และ 70.6 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา (ร้อยละ 51.7) มีความเครียดอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติเล็กน้อย ($M = 33.9$, $SD = 9.4$) มีทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรี่ในระดับสูงมาก ($M = 56.3$, $SD = 8.2$) มีความรู้เรื่องบุหรี่ในระดับปานกลาง ($M = 5.6$, $SD = 1.1$) และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของการสูบบุหรี่ระดับดี ($M = 48.6$, $SD = 7.9$) (ตารางที่ 1)

พบว่าตัวแปรได้แก่ เพศ ลักษณะการอยู่อาศัย การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรี่ และความรู้เรื่องบุหรี่ สัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_\eta = 0.45, 0.22, 0.18, 0.55, r = 0.39, 0.65, 0.22; P < 0.001, = 0.001, 0.035, < 0.001, < 0.001, < 0.001$ ตามลำดับ) ในขณะที่ความเครียด สัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.12, P = 0.008$) กล่าวคือ ผู้ที่มีความเครียดน้อยจะมีพฤติกรรมการไม่สูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่คัดสรรกับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จังหวัดนครนายก (N = 470)

ปัจจัยที่ศึกษา	พฤติกรรมพึงประสงค์ต่อการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่*		
	ค่าสถิติ r	ค่าสถิติ r_η	P-value
ทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรี่	0.65		< 0.001
การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท		0.55	< 0.001
เพศ		0.45	< 0.001
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0.39		< 0.001
ความรู้เรื่องบุหรี่	0.22		< 0.001
ลักษณะการอยู่อาศัย		0.22	0.001
การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว		0.18	0.035
ความเครียด	-0.12		0.008

* r = Pearson's correlation coefficient, r_η = eta correlation coefficient

ในการทดสอบอำนาจการทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิต โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter พบว่า ตัวแปรคัดสรรทั้งหมด ได้แก่ เพศ ลักษณะการอยู่อาศัย การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเครียด ทัศนคติทางลบต่อการสูบบุหรี่ ความรู้เรื่องบุหรี่ ร่วมอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ได้ร้อยละ 55.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F_{df=8, 461} = 72.39, P < 0.001$) โดยตัวแปรทุกตัวสามารถทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่

บุหรืของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยของปัจจัยทำนายกับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ โดยวิธี Enter (N = 470)

ปัจจัยทำนาย	b	SE	Beta (β)	t	P-value
เพศ	-1.81	0.602	-0.152	-3.008	0.003
ลักษณะการอยู่อาศัย	0.411	0.235	0.056	1.749	0.041
การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว	0.032	0.027	0.038	1.209	0.027
การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท	3.812	0.633	0.235	6.019	<.001
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.063	0.271	0	3.921	<0.001
ความเครียด	-0.183	0.236	-0.025	-0.776	0.038
ทัศนคติทางลบต่อการสูบบุหรี่	0.438	0.039	0.452	12.463	<0.001
ความรู้เรื่องบุหรื	0.987	0.554	0.057	1.781	0.042
Constant (a) = 14.45, Multiple R = 0.75, R ² = 0.56, Adjusted R ² = 0.55, F _(8, 461) = 72.39, P < 0.001					

ดังนั้นสมการทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยใช้คะแนนมาตรฐาน (standardized score) คือ

$$\text{คะแนนพฤติกรรมพึงประสงค์ของการสูบบุหรี่/ไม่สูบบุหรี่} = -0.152Z(\text{เพศ}) + 0.056Z(\text{ลักษณะการอยู่อาศัย}) + 0.038Z(\text{การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว}) + 0.235Z(\text{การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท}) + 0.135Z(\text{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน}) - 0.025Z(\text{ความเครียด}) + 0.452Z(\text{ทัศนคติทางลบต่อการสูบบุหรี่}) + 0.057Z(\text{ความรู้เรื่องบุหรื})$$

วิจารณ์และสรุปผลการศึกษา

ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ นั้น พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ไม่มีประวัติเรื่องการสูบบุหรี่ ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีนโยบายให้มหาวิทยาลัยฯ เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เป็นมหาวิทยาลัยปลอดบุหรื จึงเข้มงวดในเรื่องการควบคุมพฤติกรรม การสูบบุหรี่และการจำหน่ายบุหรืในมหาวิทยาลัยฯ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยฯ ยังจัดให้มีโครงการณรงค์เพื่อป้องกันพฤติกรรม การสูบบุหรี่ให้แก่ นิสิตอย่างต่อเนื่อง มีการบรรจุวิชาที่เกี่ยวข้องกับพิษภัยของบุหรืในหลายหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา¹⁴ ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมและนโยบายสุขภาพของสถานศึกษามีผลอย่างมากต่อการป้องกันพฤติกรรมสูบบุหรี่ที่จะเกิดขึ้น และยังช่วยลดพฤติกรรมสูบบุหรี่ที่เกิดขึ้นแล้วให้ลดลงได้ นอกจากนี้ ในการวิจัยครั้งนี้ยังเป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 มีกิจกรรมส่วนรวมที่ต้องทำเป็นจำนวนมาก เช่น กิจกรรมรับน้อง กีฬาน้องใหม่ กิจกรรมค่ายอัตลักษณ์ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่อยู่ภายใต้การดูแลของนิสิตรุ่นพี่และอาจารย์อย่างใกล้ชิด จึงอาจเป็นไปได้น้อยสำหรับพฤติกรรมสูบบุหรี่

สำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจัดสรรกับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสู

หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ นั้น พบว่า เพศ ลักษณะการอยู่อาศัยร่วมกับผู้ใด การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรี่ ความรู้เรื่องบุหรื มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิต โดยเพศหญิงมีโอกาสสูบบุหรืน้อยกว่าเพศชาย แม้ว่าในรายงานการศึกษาที่ผ่านมา³⁻⁵ จะพบว่า เพศหญิงมีอัตราการสูบบุหรืเพิ่มมากขึ้นก็ตาม ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าธรรมชาติของเพศหญิงห่วงเรื่องความสวยงาม ซึ่งเมื่อผู้หญิงรับทราบว่าการสูบบุหรืจะทำให้ร่างกายทรุดโทรม หน้าแก่ก่อนวัย จึงอาจเป็นสาเหตุสำคัญให้เพศหญิงสูบบุหรืน้อยกว่าเพศชาย⁹ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา⁸⁻¹⁰ ซึ่งศึกษาในนักเรียนและนักศึกษามหาวิทยาลัยพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการสูบบุหรืที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ในอดีตที่ผ่านมา เพศหญิงต้องการการยอมรับว่ามีสิทธิเท่าเทียมกับเพศชายทั้งในเรื่องหน้าที่การงานและการยอมรับจากสังคม จึงทำให้มีพฤติกรรมเลียนแบบเพศชาย ซึ่งตรงกับผลการวิจัยครั้งนี้ว่า สาเหตุของการเริ่มสูบบุหรืส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องการเลียนแบบผู้อื่นและต้องการการยอมรับจากสังคมในขณะนั้น แต่ต่อมาเมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรื โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ จึงอาจทำให้เกิดทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรื โอกาสที่ผู้หญิงจะมีพฤติกรรมการสูบบุหรืจึงน้อยลง นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของงานวิจัยนี้อาศัยอยู่กับบิดามารดา และส่วนใหญ่ไม่มีสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทสูบบุหรื จึงเป็นไปได้ว่า นิสิตกลัวกลุ่มเพื่อนไม่ยอมรับหากตนเองสูบบุหรื กลัวบิดามารดาเสียใจจึงไม่สูบบุหรื ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา¹⁵ ที่พบว่าครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะบิดามารดาสูบบุหรื บุตรหลานจะมีพฤติกรรมการสูบบุหรืสูงกว่าครอบครัวที่ไม่มีสมาชิกสูบบุหรื เช่นเดียวกับการมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรื โอกาสที่บุคคลผู้นั้นจะมีพฤติกรรมสูบบุหรืมีเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับและไม่รู้สึกแปลกแยกจากกลุ่ม¹⁴

นอกจากนี้ ในงานวิจัยนี้ยังพบว่า ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ กล่าวคือ ผู้ที่มีความเครียดไม่มากหรือความเครียดในระดับปกติหรือสูงกว่าปกติเล็กน้อยมักจะสูบบุหรื ในขณะที่เดียวกันหากมีความเครียดสูงมากจะทำให้มีพฤติกรรมการสูบบุหรืเพิ่มขึ้น และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้มีความเครียดอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติเล็กน้อย จึงมีพฤติกรรมของการไม่สูบบุหรืมากกว่าพฤติกรรมการสูบบุหรื ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่ว่า หากคนเรามีความกังวลหรือความเครียดระดับปานกลาง จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ดังนั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเครียดมากนักจึงสามารถเรียนรู้ถึงโทษของการสูบบุหรืได้ดี ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรื เกิดทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรื ประกอบกับกลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ซึ่งเพิ่งผ่านพ้นการสอบแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย นิสิตจึงยังมีความรู้สึกปิติยินดีที่ประสบความสำเร็จ มีความรู้สึกตื่นเต้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่ต้องทำเป็นจำนวนมาก จึงอาจจะระบายนความเครียดที่มีไปกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผลการศึกษาค้างขึ้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁹ ที่พบว่า ความเครียดและความกดดันที่ไม่มากมีผลส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการไม่สูบบุหรี่ ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มคนที่มีความรู้สึกเครียดมาก ๆ หรือมีความผิดหวังของชีวิตมักหาทางออกโดยการสูบบุหรี่ เพราะคิดว่าบุหรี่จะช่วยบรรเทาความเครียดหรือความรู้สึกที่ไม่ดีต่าง ๆ เหล่านี้ได้⁶

ในการศึกษาอำนาจการทำนายของปัจจัยคัดสรร ในการร่วมทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ พบว่า พฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่คัดสรรทุกปัจจัย โดยทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรี่เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า ทัศนคติเป็นผลรวมของกระบวนการทางความคิด การให้ความสำคัญ การเลือกและยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการดำรงชีวิตหรือการแสดงออกของพฤติกรรมมนุษย์ โดยทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงตามประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อม⁹ ดังนั้นเมื่อนิสิตเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว มีความเข้มงวดเรื่องการจำหน่ายและการสูบบุหรี่ ตลอดจนมีการรณรงค์ให้ทุกคนทราบถึงพิษภัยของบุหรี่ นิสิตจึงอาจมีทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรี่ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่แวดล้อมนิสิต ส่งผลให้นิสิตไม่สูบบุหรี่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา¹⁷⁻²⁰ ที่พบว่า นักเรียนทั้งเพศหญิงและเพศชายที่มีทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ต่างกัน มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในทางบวก คิดว่าการสูบบุหรี่แสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่ ดูโก้เก๋ มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่มากที่สุด

สำหรับตัวแปรเรื่องการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัวและการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิทที่สามารถทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ได้นั้น อาจอธิบายได้ว่า การเริ่มสูบบุหรี่ส่วนหนึ่งมาจากความต้องการการยอมรับจากกลุ่ม อีกส่วนหนึ่งมาจากการเลียนแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา^{14,15,21,22} ที่พบว่า ปัจจัยเชิงสังคมสภาพแวดล้อม การอยู่ในกลุ่มเพื่อนหรือครอบครัวที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้วย นอกจากนี้ การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ และระดับความเครียดสามารถทำนายพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ได้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า นิสิตที่มีผลการเรียนดี มักสนใจการเรียนมาก อีกทั้งในหลักสูตรส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ดังนั้นเมื่อนิสิตมีความรู้ว่

การสูบบุหรี่ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม สมองเสื่อมเร็ว อาจทำให้ไม่ต้องการสูบบุหรี่เพราะกลัวผลการเรียนตกต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา²³ ที่พบว่าวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่นั้นไม่สาเหตุมาจากการมีความรู้และตระหนักถึงผลร้ายที่จะตามมาจากการสูบบุหรี่ นอกจากนี้ ในกรณีของความเครียด พบว่า ถึงแม้นิสิตจะมีความเครียดจากสาเหตุใดก็ตาม นิสิตย่อมรู้จักการหาวิธีผ่อนคลาย ซึ่งยืนยันได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ระดับความเครียดของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าปกติเล็กน้อย อาจอธิบายได้ว่า การอาศัยอยู่กับบิดามารดาทำให้ นิสิตมีแรงสนับสนุนจากบิดามารดา มีที่ปรึกษา มีที่ระบายความคับข้องใจที่ไวใจได้ โอกาสที่นิสิตจะมีพฤติกรรมพึงพาการสูบบุหรี่เพื่อลดความเครียดย่อมน้อยลง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา^{10,11,17,22} ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ สมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่ ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ได้ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา การเข้าหออยู่คนเดียว หรือเข้าหออยู่กับเพื่อนคงไม่มีผลอะไรแตกต่างกัน หากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนั้นห่างเหินกัน ความห่างเหินในครอบครัวนำไปสู่การไม่มีที่ปรึกษาในยามที่มีปัญหา อาจทำให้มีการแก้ปัญหาโดยการพึ่งพาการสูบบุหรี่หรือยาเสพติดได้ ซึ่งในงานวิจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่น่าจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว สังเกตได้จากผลการวิจัยที่พบว่า สาเหตุของการไม่สูบบุหรี่เนื่องจากกลัวบิดามารดาเสียใจ แสดงถึงความผูกพันห่วงใยความรู้สึกซึ่งกันและกัน จึงอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้ต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา

สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์นั้น ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่างานวิจัยนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาเกือบครบร้อยละ 100 แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อีกทั้งเก็บข้อมูลเพียงในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์เท่านั้น จึงถือเป็นข้อจำกัดของงานวิจัยนี้

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้อาจสรุปได้ว่า ทัศนคติด้านลบต่อการสูบบุหรี่มีผลต่อพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่มากที่สุด ซึ่งทัศนคติเป็นสิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ จากการให้ความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของบุหรี่ และจากการจัดให้สังคมแวดล้อมของนิสิตเป็นสังคมที่ปลอดบุหรี่ การจัดกิจกรรมเยี่ยมชมโรงพยาบาลเพื่อให้ นิสิตเห็นถึงโรคร้ายที่เกิดจากบุหรี่ น่าจะเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมพึงประสงค์เกี่ยวกับการไม่สูบบุหรี่ของนิสิต

เอกสารอ้างอิง

1. กรองจิต วาทีสาทกิจ. ถนน ปชต การส่งเสริมการเลิกบุหรี่ในงานประจำ. กรุงเทพฯ. มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2552: น.1-210.

2. กอบกุล สาวศักดิ์, อรพรรณ กาศโอสถ, มณัชยา สุขะลังกา. ผลการดำเนินงาน กิจกรรม ลดและเลิกการสูบบุหรี่ของกลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ตำบลแม่วะ อำเภอดง จังหวัดลำปาง. *วารสารพยาบาล* 2553;58(3-4):40-48.
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. โครงการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุรา ของประชากรไทย พ.ศ. 2551. (สืบค้นข้อมูลวันที่ 31 มีนาคม 2555, ที่ [http:// portal.nso.go.th/other/WS-world-context-root/index.jsp](http://portal.nso.go.th/other/WS-world-context-root/index.jsp))
4. สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประชากรไทย พ.ศ. 2553. (สืบค้นข้อมูลวันที่ 5 เมษายน 2555, ที่ http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/indis_moke.html)
5. จรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์. การจัดกิจกรรมรณรงค์เนื่องในวันงดสูบบุหรี่โลก ประจำปี 2553. (สืบค้นข้อมูลวันที่ 5 เมษายน 2555, ที่ http://www.moph.go.th/show_hotnew.php?idHot_new=32081)
6. สุขุมาลัย ประสมศักดิ์. ปัจจัยและผลที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และ พฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ในเขต กรุงเทพมหานคร. (สืบค้นข้อมูลวันที่ 30 มกราคม 2556, ที่ <http://www.stjohn.ac.th/department/.../research.../001.pdf>)
7. ยุติ ภาวษา, มาลี เลิศมาลีวงศ์, เยาวลักษณ์ เลหาจินดา, วิไล ลีสุวรรณ, พรรณวดี พุระวัฒน์, รุจิเรศ ธนรักษ์. วิจัยทางการพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ. สยามศิลป์การพิมพ์, 2540: น. 45-210.
8. เกศสุตา สดภาพรพิทักษ์. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). นครปฐม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
9. สมพงษ์ กักดีไพโรจน์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. เชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
10. ใจชื่น ตะเกาพงษ์. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนในชั้นปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
11. นุปผา ม้วยแก้ว. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
12. บุญเรียง ขจรศิลป์. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ. พี.เอ็น. การพิมพ์, 2543.
13. Polit D, Beck CT. *Nursing research: Principle and methods*. 7th ed. Philadelphia. Lippincott William & Wilkins, 2004.
14. Wiworn SY, Scott TL, Rashid A. Smoking susceptibility among never-smokers: Data from the 2006-2007 national youth smoking survey. *CJPH* 2011;102(4):254-7.
15. Loke AY, Wong YPI. Smoking among young children in Hong Kong: Influence of parental smoking. *JAN* 2010;66(12):2659-2670.
16. Schmid H. Predictors of cigarette smoking by young adults and readiness to change. *Substance Use and Misuse* 2001;36:1519-1542.
17. อนุภาพ ทองอยู่. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
18. สมบัติ ดุลยรัตน์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนใน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. รายงานผลการวิจัย. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, 2552.
19. ลดาวัลย์ คันธราศิริ. พฤติกรรมการสูบบุหรี่และปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานผลการวิจัย. คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
20. นิภาวรรณ หมั่นทอง. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
21. จันทนา จันทโรไพจิตร. เหตุผลในการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
22. เสมอเหมือน โลหะกิจ. ทศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงกลุ่ม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาสถิติประยุกต์). เชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.
23. Froukji D, Jascha N, Evelien H, Hein V. Adolescents' view on smoking, quitting and health education. (สืบค้นข้อมูลวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2555, ที่ www.emeraldinsight.com/20965-4283.htm).

Editorial note

*Manuscript received in original form on December 20, 2012;
accepted in final form on June 30, 2013*